

**Opinia Rady Dostępności do Rozporządzenia KRRiT z 13 kwietnia 2022 r.
w sprawie udogodnień dla osób z niepełnosprawnościami w programach
telewizyjnych**

Rada Dostępności, powołana na podstawie artykułu 13 Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, będąca organem opiniodawczo-doradczym ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, wyraża zaniepokojenie kształtem Rozporządzenia Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z 13 kwietnia 2022 r. w sprawie udogodnień dla osób z niepełnosprawnościami w programach telewizyjnych (Dz.U. 2022 poz. 982)

Członkowie Rady Dostępności wyrażają ubolewanie nad faktem, że przy kształtowaniu tak ważnych, dla osób ze szczególnymi potrzebami, zmian związanych z dostępem do informacji ale także rozwoju kulturowego, nie są uwzględniane głosy środowisk osób z niepełnosprawnościami.

Rada Dostępności w całości popiera, zgłoszone przez Polski Związek Głuchych, pismem z dnia 11 marca 2022 r., uwagi i komentarze do przedmiotowego rozporządzenia.

Członkowie Rady Dostępności widzą KRRiT, jako instytucję stojącą na straży równego dostępu do treści telewizyjnych dla wszystkich obywateli. Ma to kluczowe znaczenie dla osób z niepełnosprawnościami, dla których telewizja często jest głównym medium. Należy przy tym pamiętać, iż środowisko osób z niepełnosprawnościami nie jest środowiskiem jednorodnym. Różne rodzaje niepełnosprawności wymagają zastosowania zindywidualizowanych metod przekazu dostosowanych do różnorodnych potrzeby odbiorców. Zapisy rozporządzenia zdają się jednak unifikować środowisko i nie dostrzegać specyfiki różnych rodzajów niepełnosprawności.

Rada Dostępności wyraża potrzebę dalszych prac nad przedmiotowym rozporządzeniem, w celu wzmocnienia zapisów sprzyjających zwiększeniu udogodnień dla osób z niepełnosprawnościami w programach telewizyjnych.

W szczególności dotyczy to:

- potrzeby zagwarantowania jakości tłumaczenia na PJM. Wiąże się to także z trybem ustalania rejestru wojewodów, gdzie wpisu dokonuje się wyłącznie na podstawie oświadczenia o znajomości PJM lub innego środka komunikowania się osób głuchoniewidomych. Kompetencje tłumaczy nie są weryfikowane. W paragrafie 3 rozporządzenia mówi się o tłumaczeniu migowym wykonywanym wyłącznie przez tłumaczy wpisanych do rejestru, których umiejętności mogą odbiegać od wymaganych dla tłumacza audiowizualnego. Nie gwarantuje to zatem zapewnienia właściwego standardu tłumaczenia;

- rozporządzenie nie uwzględnia zróżnicowania środowiska osób głuchych i słabosłyszących pod względem sposobu komunikowania się. Osoby głuche posługujące się językiem migowym traktują język polski jak język obcy, a zatem napisy w języku polskim nie zawsze są dla nich właściwym i wystarczającym rozwiązaniem. Dla osób słabosłyszących zaś komunikat jest zrozumiały wyłącznie poprzez umieszczenie tychże napisów. Zapisy paragrafu 4 rozporządzenia nie są zbieżne z potrzebami środowiska, bowiem zakładają stosowanie przez nadawców tylko jednego z uzgodnień tj. napisów lub tłumaczenia. Nie przewidują zaś stosowania ich w sposób łączny. Brak zmian w tym zakresie jest szczególnie szkodliwy i niezrozumiały w przypadku programów skierowanych do najmłodszych. Dzieci głuche nie znają języka polskiego. Tłumaczenie na PJM jest często jedyną dogodną dla nich formą odbioru treści;
- propozycja zmniejszenia udziału ww. udogodnień w niektórych audycjach, m.in. w programach, w których ponad połowę czasu antenowego zawierają audycje informacyjne lub publicystyczne będzie ze szkodą dla prawa dostępu osób z niepełnosprawnościami do informacji. W niektórych przypadkach (paragraf 9, mniejszy niż 1% udział widowni) udział obniżono o połowę, a w niektórych - gdzie jest mały zasięg ludnościowy (paragraf 10) - zupełnie. Tak zaprojektowane zapisy pozbawiają w konsekwencji dostępu do informacji.
- zapisy paragrafu 10 mogą spowodować sytuację, że nadawcy aby wywiązać się z nałożonego na nich obowiązku, będą emitowali powtórki audycji z udogodnieniami w porze nocnej. Jednocześnie w paśmie o dużej oglądalności np. popołudniowym, audycji tego rodzaju może być bardzo mało. Taka sytuacja nie może w żadnej mierze być traktowana jako udogodnienie.
- Rozporządzenie nie reguluje wielkości pola dla tłumacza PJM. Obecne standardy (1/50 ekranu) znacząco utrudniają odbiór treści, a próby powiększenia obrazu skutkują pogorszeniem rozdzielczości obrazu. Optymalną wielkością tłumacza jest nie mniej niż 1/8 ekranu, co jest już powszechną praktyką w wielu krajach.

Reasumując, w opinii Rady Dostępności treść rozporządzenia zmienia kierunek dotychczasowych prac nad zapewnieniem dostępności treści audiowizualnych. Obecne zapisy są nie tylko zahamowaniem procesu zwiększania dostępności w przekazach telewizyjnych, ale niosą szereg zagrożeń związanych z brakiem dostępu do informacji przez osoby z niepełnosprawnościami.

Rada Dostępności wyraża nadzieję, że z uwagi na dobro całego środowiska osób z niepełnosprawnościami, ale także z uwagi na szacunek dla praw obywatelskich, przedstawione uwagi i komentarze staną się punktem wyjścia do dalszych prac nad doskonaleniem zapisów rozporządzenia i szerokiej, otwartej dyskusji ze środowiskiem osób z niepełnosprawnościami.